ตอนที่ ๕

บุคคล ๔ ประเภท

กฎแห่งกรรม คือกฎของธรรมชาติซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบ เป็นกฎซึ่งมีอยู่แล้วเดิม แต่ไม่มีใครแสดงชี้แจงให้เห็นชัดเท่าพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์จะทรงอุบัติขึ้นหรือไม่อุบัติขึ้นก็ตาม กฎอันนี้มีอยู่แล้ว เหมือนกับกฎพระไตรลักษณ์ กฎของพระไตรลักษณ์นั้นพระพุทธเจ้าตรัสว่า พระตถาคตเจ้าจะอุบัติหรือไม่อุบัติขึ้นในโลกก็ตาม สังขารทั้งหลายทั้งปวงก็ไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงก็เป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงก็เป็นอนัตตา แต่เมื่อพระองค์ได้ทรงอุบัติขึ้นแล้ว ทรงเป็นผู้ชี้แจงแสดงบอกให้คนอื่นทราบถึงกฎธรรมชาติอันนี้ เพราะฉะนั้น กฎแห่งกรรมก็คือกฎธรรมชาติ เช่นเดียวกับพระธรรมทางพุทธศาสนาทุกอย่างเป็นกฎธรรมชาติ ไม่ใช่พระเจ้าสร้างขึ้น ไม่ใช่ใครดลบันดาล

ดังนั้น ชีวิตของมนุษย์เราและสัตวโลก จึงถูกควบคุมโดยกฎแห่งกรรมที่ตนเองได้ทำไว้ หมายความว่า การที่เราทุกคนจะสุข จะทุกข์ จะเสื่อม จะเจริญ จะอายุสั้น จะอายุยืน จะบรรลุมรรคผลหรือไม่บรรลุมรรคผล จะทำสมาธิได้ผลดีหรือไม่ดี ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับกรรมคือการกระทำของเราเอง

การเชื่อในกฎแห่งกรรมก็คือหลักธรรมในการพึ่งตนเองนั่นเอง คนที่ไม่เชื่อกฎแห่งกรรม มักจะอ้อนวอน หวังบวงสรวงเพื่อขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยนั้น แสดงว่าเขาไม่เชื่อกฎแห่งกรรม แต่ไปหวังความช่วยเหลือจากคนอื่น **การเชื่อกฎแห่งกรรมนั้น โดยสรุปก็คือหลักแห่งการพึ่งตนเอง**

หรือการทำตนเองให้ประเสริฐขึ้นนั่นเอง ชาติสกุลกำเนิดก็ไม่สำคัญ ชื่อก็ไม่สำคัญ บางคนบอกว่าคนเราจะเจริญรุ่งเรือง ถ้ามีสกุลกำเนิดดี จะเจริญได้ไว ถ้าสกุลกำเนิดไม่ดี ก็จะเจริญได้ช้า หรืออาจจะเสื่อม บางคนบอกว่าชื่อนี้เป็นกาลกิณีไม่ดี ต้องเปลี่ยน ถ้าไม่เปลี่ยนจะอับเฉา จะไม่ก้าวหน้า นี้ไปติดอยู่ที่ชื่อ ซึ่งไม่เชื่อกฎแห่งกรรม แต่ทางพระพุทธศาสนานั้นถือว่า คนจะดีจะชั่วไม่ใช่เพราะชาติสกุลกำเนิด ไม่ใช่เพราะชื่อ แต่เพราะการกระทำของตนเอง ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในคัมภีร์สุตตนิบาตตอนหนึ่งว่า

น ชจฺจา วสโล โหติ น ชจฺจา โหติ พฺราหฺมโณ
กมฺมุนา วสโล โหติ กมฺมุนา โหติ พฺราหฺมโณ.

แปลว่า **คนเราจะเป็นคนเสื่อมเพราะชาติสกุลกำเนิดก็ไม่ใช่**
จะเป็นคนเจริญรุ่งเรืองเพราะชาติสกุลกำเนิดก็ไม่ใช่
แต่คนเราจะเป็นคนเสื่อมก็เพราะกรรม คือการกระ-
ทำของเราเอง จะเป็นคนเจริญรุ่งเรืองได้ก็เพราะกรรม

โดยเฉพาะในด้านการทำดีนั้น สิ่งที่ดี ๆ ที่มนุษย์ต้องการนั้น เกิดจากบุญทั้งสิ้น เรียกว่ากรรมที่เป็นบุญหรือว่ากรรมที่เป็นกุศล เช่นการที่คนมีรูปสวย รูปหล่อ ก็เกิดจากกรรมดี การที่คนเราเกิดมารวยเพราะเกิดจากกรรมดี การที่คนเรามีสุขภาพสมบูรณ์ก็เกิดจากกรรมดี การที่เรามีลูกดี มีสามีดี มีภรรยาดี ก็เพราะเกิดจากกรรมดี การที่เราจะมีบริวาร พวกพ้องพี่น้องที่ดีก็เพราะเราทำดี การที่เราได้เกิดในสวรรค์ หรือเกิดเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ก็เพราะกรรมดี สมบัติทุกชนิดมนุษย์จะได้ก็เพราะกรรมดี แม้แต่นิพพานสมบัติเราจะได้ก็เพราะกรรมดี ไม่ใช่เพราะพระเจ้าบันดาล ไม่ใช่เพราะอำนาจดวงดาว ไม่ใช่เพราะเหตุบังเอิญ ไม่ใช่เพราะมีใครหนุน ตัวหนุนที่สำคัญคือกรรม

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ในนิธิกัณฑสูตร คือสูตรว่าด้วยการสร้างนิธิคือบุญไว้ตอนหนึ่งว่า

สุวณฺณตา สุสรตา　　สุสณฺฐานํ สุรูปตา
อธิปจฺจํ ปริวาโร　　สพฺพเมเตน ลพฺภติ.

การเป็นคนมีผิวพรรณผ่องใสก็ดี การเป็นคนมีเสียงไพเราะก็ดี การมีรูปทรงสมส่วนก็ดี การมีรูปงามก็ดี การเป็นใหญ่มีอำนาจก็ดี การมีบริวารมากก็ดี สิ่งทั้งปวงนี้จะเกิดได้ด้วยอำนาจบุญนั้น.

การที่เรามาฝึกจิตถือว่า เรามาสร้างกรรมดีคือสร้างบุญ เราให้ทานเราก็สร้างกรรมดีคือบุญ เรารักษาศีล เราก็มาสร้างกรรมดีคือบุญ

ดังนั้น ในการเจริญภาวนา คนที่จะผ่านเข้าสู่ขั้นภาวนาได้นั้น ต้องผ่านศีลและสมาธิ เข้าไปสู่ปัญญา บุญจึงเกิดมาก เป็นกรรมที่เป็นกุศลได้มาก

ในตอนนี้จะพูดถึงคนในโลก ๔ ประเภท ซึ่งตกอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม

พระพุทธเจ้าตรัสว่า เมื่อว่าตามกฎแห่งกรรม คือ เมื่อพูดโดยย่อแล้ว คนที่เกิดมาในโลกนี้มีอยู่ ๔ ประเภท ดังที่พระองค์ตรัสไว้ในคัมภีร์จตุกกนิบาต[๑] อังคุตตรนิกายว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในโลกนี้มีบุคคลอยู่ ๔ จำพวก คือ
๑ ตโม ตมปรายโน　คนมืดมามืดไปจำพวกหนึ่ง
๒ ตโม โชติปรายโน　คนมืดมาสว่างไปจำพวกหนึ่ง
๓ โชติ ตมปรายโน　คนสว่างมามืดไปจำพวกหนึ่ง
๔ โชติ โชติปรายโน　คนสว่างมาสว่างไปจำพวกหนึ่ง"

จะได้อธิบายคนทั้ง ๔ จำพวกตามแนวพระบาลี และอธิบายประยุกต์ในบางข้อ เพื่อเกิดความเข้าใจชัดเกี่ยวกับคนในโลกนี้ ๔ จำพวก คือ มืดมามืดไปจำพวกหนึ่ง มืดมาสว่างไปจำพวกหนึ่ง สว่างมามืดไปจำพวกหนึ่งและสว่างมาสว่างไปจำพวกหนึ่ง

---

๑. พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑ ข้อ ๘๕ หน้า ๑๐๙-๑๑๐

พวกมืดมามืดไป

คนที่มืดมามืดไป ได้แก่ คนประเภทไหน ท่านกล่าวไว้ว่า คนบางคนเกิดมาในโลกนี้ชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ ดื่มของมึนเมาให้โทษ ทำแต่ความชั่ว ไม่มีศีลธรรม เมื่อตายจากโลกนี้ไป ก็ไปบังเกิดในสถานที่ลำบาก เช่น เกิดในอบาย เกิดในนรก เป็นต้น เมื่อเขากลับมาเกิดในมนุษย์โลกนี้ เขาก็เกิดในสถานที่อันลำบาก เดือดร้อน กล่าวคือ บางพวกเกิดในดินแดนที่แห้งแล้ง ไร้ความเจริญ ทุรกันดาร เป็นอยู่ด้วยความลำบากยากแค้น จะหาที่อยู่อาศัยก็ลำบาก อาหารก็ลำบาก ฝืดเคือง ยารักษาโรคก็ไม่ค่อยมี เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มก็ไม่ค่อยพอใช้ ขาดกระรุ่งกระริ่ง

บางคนเกิดในสถานที่แหล่งเสื่อมโทรม แหล่งสลัม บางคนเกิดมาปัญญาอ่อน บางคนตาบอด บางคนหูหนวก บางคนเป็นบ้าเป็นใบ้ บางคนมือขาดแขนขาด บางคนแม้จะมีอาการ ๓๒ ครบบริบูรณ์ แต่เกิดมาด้วยความยากจนข้นแค้นแสนสาหัส คือบางคนกำพร้าพ่อกำพร้าแม่ การศึกษาเล่าเรียนในเบื้องต้นก็ไม่มี แม้จะมีให้เรียนพวกนี้ก็ไม่สนใจ ซ้ำตนเองยังขี้เกียจ จิตใจกักขฬะ ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ เกียจคร้าน คบแต่มิตรชั่ว

คนพวกนี้ไม่รู้สึกตัว คือไม่รู้ตัวว่า การที่ตัวเองเกิดมาจน เกิดมาลำบาก เกิดมาเดือดร้อน เกิดมาไร้ญาติขาดมิตร เพราะกรรมชั่วที่ตนเองได้เคยสั่งสมไว้ในชาติปางก่อน พวกนี้ไม่เชื่อกรรม คือเขาไม่เชื่อบุญ ไม่เชื่อบาป ไม่เชื่อนรก ไม่เชื่อสวรรค์ ไม่เห็นบุญคุณของท่านผู้มีพระคุณ เขาเห็นว่าตายแล้วสูญ ใครมือยาวสาวได้สาวเอา ใครเก่งกาจก็แย่งชิงเอา ถ้าจะหาความสุขความสนุกก็หาเสียชาตินี้ให้พอ ตายแล้วสูญ ร่างกายเป็นขี้เถ้าไม่มีอะไรเหลือ คนพวกนี้บางคนตั้งตัวเป็นโจร โกงกิน เห็นการทรมานคนอื่นหรือสัตว์อื่นเป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจ

รวมความว่า คนประเภทนี้ทำแต่ความชั่ว ชีวิตของเขาในเบื้องต้น

มาด้วยความมืดมน คือเกิดมาด้วยความยากลำบากเดือดร้อนลำเค็ญ เป็นอยู่อดมื้อกินมื้อ แต่พวกนี้ไม่รู้สึกตัว ยิ่งทำความชั่วหนักเข้า เมื่อทำความชั่วหนักเข้า ทั้ง ๆ ที่ตนเองเกิดมาลำบากแล้ว เช่น เกิดมายากจน หรือเกิดในแหล่งสลัม เกิดในประเทศหรือดินแดนที่เดือดร้อน ไร้การศึกษา เมื่อเขาทำชั่วเข้าไปอีกก็เป็นเหตุให้ติดคุกติดตะราง บางคนก็ถูกฆ่าตายตั้งแต่ยังวัยหนุ่มสาว

คนประเภทนี้ก็มีอยู่ไม่น้อยในโลกปัจจุบัน เราเห็นชัดในแหล่งสลัมหลายแห่ง ทั้งที่เขาควรจะทำความดีก็ไม่ทำ หรือเห็นชัดอย่างพวกนิโกรในสหรัฐอเมริกา แต่คงไม่ใช่ทั้งหมด พวกนี้เห็นค่อนข้างชัดมาก เป็นคนค่อนข้างกักขฬะ ซึ่งคนไทยเรียกพวกนี้ว่า **"ไอ้มืด"** คนไทยเรานั้นมักเรียกคนต่างชาติแปลก ๆ เช่น เรียกคนอเมริกันว่า **"ไอ้กัน"** เรียกคนเม็กซิกันว่า **"ไอ้เม็ก"** เรียกคนนิโกรว่า **"ไอ้มืด"** แต่เรียกคนไทยว่า **"พี่ไทย"** คงจะตรงข้ามกับ **"น้องลาว"** กระมัง ชอบเรียกอย่างนั้น

ไอ้มืดหรือคนนิโกรนี้ ถ้าใครไปสหรัฐอเมริกาจะทราบว่ากักขฬะจริง ๆ อย่างในเขตบร๊องซ์ในนครนิวยอร์ค เขาเช่าบ้านอยู่เป็นกลุ่ม ๆ บ้านแถบนั้นพวกนี้ตีประตูพัง กระจกพัง ขโมยมีมาก ไม่สนใจการศึกษาเล่าเรียน กินแต่แรงงานส่วนเกินของสังคมที่รัฐบาลช่วยเหลือให้ ไม่ค่อยทำงาน มีแต่ร้องเพลง แต่งตัวน่าเกลียด พวกนี้ยิ่งทำชั่วเพิ่มขึ้น เดือดร้อนเพิ่มขึ้น นี่เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น

แม้คนในชาติของเราก็เหมือนกัน เราจะพบ คนประเภทแรกนี้ เมื่อเขาตายไปจากโลกนี้ ก็แน่นอนว่าจะต้องเกิดในสถานที่ลำบาก เพราะเขาทำความชั่ว ไม่ทำความดี จะต้องไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานหรือเกิดในนรก หรือจะต้องไปเกิดเป็นเปรตหรืออสุรกายในภูมิใดภูมิหนึ่ง พระพุทธเจ้าจึงตรัสเรียกคนประเภทนี้ว่า **ตโม ตมปรายโน** ซึ่งแปลว่า **มืดมามืดไป**

พวกมืดมาสว่างไป

ส่วนคนประเภทที่ ๒ คือคนที่มืดมาสว่างไป พวกนี้เป็นลักษณะของคนต้นคดปลายตรง คือคนประเภทแรกที่ว่ามืดนั้น เพราะว่าเขาเกิดมาด้วยความมืดมน ตายไปแล้วก็มืดมน จึงชื่อว่ามืด ไม่พบแสงสว่างแห่งความดี "มืด" ในที่นี้ ไม่ได้หมายความว่ามองอะไรไม่เห็น ไม่ได้หมายความว่าเกิดในที่มืด แต่หมายถึงว่าชีวิตของคนเช่นนั้นประสบแต่ความมืดมน แต่บุคคลประเภทที่ ๒ เป็นประเภทมืดมาสว่างไป

ท่านกล่าวว่า คนบางพวกที่เกิดมาในโลกนี้เคยทำความชั่วไว้มาก ประพฤติผิดศีลธรรม ตายแล้วไปเกิดในสถานที่ลำบาก เมื่อกลับมาเกิดในโลกมนุษย์ เศษกรรมที่ยังเหลืออยู่ทำให้เขาเกิดมาลำเค็ญ ลำบากเดือดร้อนเช่นเดียวกับคนประเภทที่ ๑ แต่คนประเภทนี้รู้สึกตัว คือรู้สึกตัวว่า การที่ตนเองเกิดมาจน เกิดมาต่ำต้อย เกิดมาเดือดร้อน เกิดมาไร้การศึกษา พ่อแม่ยากจน กำพร้าพ่อกำพร้าแม่ อยู่ด้วยความลำบากลำเค็ญ พวกนี้รู้สึกตัว คือรู้สึกตัวว่า ที่ตนเองเดือดร้อนและด้อยกว่าเขาทั้งหลายนั้น เพราะตนสร้างกรรมดีไว้น้อย กรรมชั่วตนเคยสร้างไว้มาก เพราะฉะนั้น ตนจึงต้องได้รับความทุกข์อยู่

คนประเภทนี้เมื่อรู้สึกตัวแล้วก็เร่งทำความดี เร่งสร้างที่พึ่งแก่ตนตั้งแต่ปฐมวัย เชื่อฟังพ่อแม่ ขยันหมั่นเพียร สนใจในการศึกษาเล่าเรียน แม้พ่อแม่จะไม่มีทุนให้เรียน แต่ก็ยังขวนขวายเรียนเอาด้วยตนเอง พยายามขวนขวายเรียนไป ทำงานอย่างอาบเหงื่อต่างน้ำ ช่วยเหลือตนเอง แม้เดือดร้อนลำเค็ญ แม้จะร้องไห้เสียใจ หรือถูกกลั่นแกล้งอย่างไรก็ไม่ทอดทิ้งความพยายามที่จะสร้างตัว โดยคิดว่าเราจะสร้างตัวด้วยความดีให้ได้ มุมานะสร้างตน เขาก็ค่อยยกฐานะของตนจากเด็กที่ไร้ที่พึ่ง จากคนซึ่งไม่มีอะไร จากคนบ้านนอกคอกนา สถานที่อันห่างไกลไร้ความเจริญ ในที่สุดก็พบแสงสีความเจริญได้ด้วยการศึกษาเล่าเรียน ด้วยการอดทนทำงาน ด้วยการทำความดีของตน ทำให้ได้รับ

การอุปการะจากผู้ใหญ่ จากคนที่เห็นคนทำดีต้องการยกย่อง บางคนก็ได้รับทุนการศึกษาเอกชนหรือของจังหวัด ของรัฐบาลหรือของประเทศ ให้ได้รับการศึกษาต่อหรือให้ไปศึกษาต่อถึงต่างแดนก็มี เช่น บางคนอย่างในอินเดีย เป็นลูกคนจัณฑาล หรือคนชั้นศูทร แต่ภายหลังสามารถยกตัวขึ้นเป็นถึงกษัตริย์หรือเป็นรัฐมนตรีในที่สุด เพราะสร้างฐานะของตนขึ้น

ถ้าในปัจจุบัน คนบางคนเคยยากจนมาก เกิดในถิ่นทุรกันดารในป่าในดงที่ห่างไกลความเจริญ แต่เขากลับรุ่งเรืองในเมืองหลวง บางคนเป็นถึงเศรษฐี บางคนเป็นใหญ่เป็นโตมีเงินถึงร้อยล้านพันล้าน บางคนเป็นถึงรัฐมนตรี เป็นผู้อำนวยการ เป็นถึงศาสตราจารย์ ชีวิตที่ต่ำต้อยในเบื้องต้นเขาลบทิ้งด้วยกรรมดีของเขา เขาไม่ยอมทำความชั่ว บางคนก็เข้ารับใช้ประเทศชาติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ฐานะที่ด้อยก็ยกขึ้นด้วยความดีของตน ในที่สุดเขาก็ไปดี คือ มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ช่วยเหลือพ่อแม่ พี่น้อง สังคม ประเทศชาติได้มาก

คนประเภทนี้มีอยู่ไม่น้อยในโลกปัจจุบัน ทั้งในชาติของเราและในต่างประเทศ ซึ่งมีประวัติตัวอย่างให้ดูอยู่เป็นอันมากว่าเป็นคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต แม้แต่เศรษฐีในประเทศไทยหลายคน บางคนมาจากจีนไม่มีอะไรเลย เราเห็นตึกตระหง่านอยู่ในกรุงเทพ ฯ เป็นจำนวนมากนั่นของเขา เขามาจากความยากจนมาแต่เดิม เขาสร้างตนขึ้นมาได้อย่างไร เราจะพบว่าบางคนเป็นเด็กบ้านนอก มาเป็นถึงรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีอยู่ในกรุง เขาสร้างตนขึ้นมาก็ด้วยการสั่งสมกรรมดีของตนนั่นเอง

โจรเคราแดง

การสั่งสมความดีนั้น ถ้ายิ่งสั่งสมมากก็ยิ่งเกิดคุณค่ามาก ถ้าสั่งสมความดีขั้นภาวนาก็ยิ่งสูงมาก บางคนเคยทำชั่วมามาก แต่เมื่อทำความดีขั้นภาวนาเขาก็กลายเป็นคนประเภทสว่างไปได้ ยกตัวอย่าง ใน

สมัยพระพุทธเจ้ามีโจรคนหนึ่ง **ชื่อโจรเคราแดง** โจรเคราแดงนั้นอยู่ในกลุ่มโจรที่มีชื่อเสียงมาก ตั้งเป็นก๊กปล้นใหญ่อยู่ในแคว้นมคธ ในที่สุดทางราชการส่งกำลังเจ้าหน้าที่ออกปราบจับได้ทั้งก๊กประมาณ ๕๐๐ คน จับแล้วต้องฆ่าทั้งหมด เมื่อจะต้องฆ่าทั้งหมด เจ้าหน้าที่พนักงานพูดกับนายโจรว่า ถ้าท่านเป็นเพชฌฆาตรับอาสาฆ่าลูกน้องของท่านทั้งหมด เราจะให้ชีวิตแก่ท่าน นายโจรทำไม่ลง เพราะโจรทั้งหมดเป็นลูกน้องของตน เจ้าหน้าที่ทางการเห็นโจรคนหนึ่งเคราแดง หน้าตาเหลือกเหลือง มองดูว่าคนนี้เป็นคนที่สามารถฆ่าเพื่อนได้ จึงเข้าไปพูดว่า "ถ้าเจ้ารับหน้าที่เป็นเพชฌฆาตฆ่าคน ฆ่าเพื่อนของเจ้า เราจะไว้ชีวิตแก่เจ้า เจ้าจะไม่ต้องถูกประหารชีวิต" เขาก็รับ เพราะคิดว่าดีกว่าตาย เขารับอาสาฆ่าเพื่อนทั้งหมดแล้วในที่สุดเขาก็ได้เป็นเพชฌฆาตฆ่านักโทษเป็นประจำ

เขาฆ่าคนอยู่นานเป็นเวลา ๕๕ ปี เมื่อเวลาอายุแก่มากแล้ว เขายังฆ่าคนอยู่ เขาฆ่าโจรโดยฟันคอ บางทีฟัน ๒ ครั้ง ๓ ครั้งจึงขาด เจ้าพนักงานเห็นว่าเขาแก่แล้ว รับราชการมานาน ทรมานนักโทษมากเหลือเกิน จึงปลดจากราชการ เกษียณอายุ เมื่อเกษียณอายุจากฆ่าคนแล้ว เขากลับมาอยู่บ้าน ลูกเมียก็ทำอาหารเลี้ยง ในการที่เขาออกจากราชการ

วันนั้น พระสารีบุตรผู้เป็นอัครสาวกออกจากนิโรธสมาบัติ ได้หยั่งทราบด้วยญาณของท่านว่า โจรนี้ในชาติปางก่อนเคยสั่งสมความดีไว้ ท่านจะต้องไปโปรด มิฉะนั้นแล้ว เขาต้องตกนรกแน่ เพราะฆ่าคนมานาน เพราะฉะนั้น ท่านองค์เดียวไปยืนบิณฑบาตอยู่หน้าบ้านของโจรเคราแดงนั้น โจรนั้นอาบน้ำแล้วมานั่งจะรับประทานอาหารซึ่งบุตรภรรยาจัดไว้ให้ เหลือบไปเห็นพระยืนอยู่หน้าบ้านก็คิดว่า "เรานี้ฆ่าคนมามากทำบาปกรรมมามาก อยากจะทำบุญบ้าง บางทีมีพระแต่ไม่มีของทำบุญ บางทีมีของทำบุญแต่ไม่มีพระ วันนี้ของจะทำบุญก็พอมี คืออาหารของเราที่เขาจัดไว้ให้ พระก็มีแล้ว เราจะนำอาหารนี้ถวายพระวันนี้ พระก็มายืนบิณฑบาตอยู่หน้าบ้านแล้ว เพราะฉะนั้น เราโชคดีแล้วจะได้

ทำบุญ" จึงถือจานอาหารของตนเดินไปใส่บาตรพระสารีบุตร

พอเขาเทอาหารลงในบาตรได้ครึ่งหนึ่ง พระสารีบุตรก็ปิดบาตร บอกว่า "พอแล้ว อุบาสก" โจรนั้นบอกว่า "ท่านโปรดกรุณาผม รับให้หมดเถิดครับ" การที่พระสารีบุตรปิดบาตรนั้น เพราะท่านเห็นว่าอีกครึ่งหนึ่งไว้ให้เขารับประทานบ้าง เพราะเขายังไม่ได้รับประทาน

โจรเคราแดงก็บอกว่า "ขอท่านรับไว้หมดเถิดขอรับ ผมค่อยจัดเอาใหม่" แล้วก็เทหมดทั้งจานลงในบาตร เสร็จแล้วก็นิมนต์ให้ท่านฉันที่บ้าน

พระสารีบุตรฉันแล้วก็อนุโมทนา การอนุโมทนาของพระในประเทศอินเดียนั้น เขาพูดเป็นภาษาบาลี คนก็ฟังเข้าใจ ไม่เหมือนการอนุโมทนาในประเทศไทย เมื่อพระสวดหรือพูดภาษาบาลี ชาวบ้านทั่วไปฟังเอาแต่บุญ แต่ไม่ค่อยเข้าใจหรือเข้าใจเลย ก็ในวันนั้น เมื่อพระสารีบุตรอนุโมทนาอยู่ ท่านก็เห็นว่าโจรนั้นนั่งใจลอย ฟังไม่รู้เรื่อง จึงถามว่า "อุบาสก ท่านไม่อาจจะฟังธรรมได้หรือ"

โจรนั้นจึงเรียนท่านว่า "ขอรับ ท่านขอรับ ผมฆ่าคนมามากเหลือเกิน ใจไม่สงบเลย ฟังธรรมไม่ได้เลย ไม่รู้จะทำอย่างไร ผมฟังท่านไม่รู้เรื่อง"

พระสารีบุตรท่านเป็นคนฉลาด ท่านเริ่มใช้อุบายทันที อุบายของท่านก็คือ ท่านถามว่า "ที่ท่านไปฆ่าคนเป็นจำนวนมากนั้น ท่านตั้งใจฆ่าเองหรือเขาใช้ให้ท่านฆ่า"

โจรนั้นบอกว่า "เขาใช้ให้ผมฆ่า ผมจึงต้องฆ่า"

ทีนี้ พระสารีบุตรถามว่า "ก็เมื่อคนอื่นใช้ให้ท่านฆ่า แล้วท่านจะบาปหรือ"

การพูดเช่นนี้เรียกว่าล่อ ไม่ใช่ลวง โดยถามว่า "ท่านจะบาปหรือ"

โจรนั้นคิดว่า "เออ ไม่บาปนี่นะ เขาใช้ให้เราฆ่านี่ ไม่บาป" เลยตั้งใจฟังธรรม

พอคิดว่าไม่บาปก็ตั้งใจฟังธรรม แท้ที่จริงมันบาป แต่โจรนั้นคิด

ว่าไม่บาปก็ตั้งใจฟังธรรม

พอตั้งใจฟังธรรม พระสารีบุตรแสดงไป ๆ โจรนั้นก็สำเร็จโสดาบันในที่สุด ด้วยอำนาจบุญที่เคยสั่งสมในชาติปางก่อนหนุนมีอยู่ เมื่อสำเร็จโสดาบันก็ปิดประตูอบายได้ทันที ปิดประตูอบายได้ไม่ต้องไปเกิดเป็นสัตว์นรก สัตว์เดรัจฉาน เปรต หรืออสุรกาย มีทางเกิดเป็นมนุษย์หรือเกิดในสวรรค์เท่านั้น แต่กรรมชั่วที่โจรนี้เคยทำไว้มันก็ย่อมติดตามไปบ้างแม้จะเป็นมนุษย์ แต่ถ้าไปเกิดในสวรรค์แล้วก็ยาก เพราะกรรมชั่วตามยากในช่วงนั้น เพราะมีคติเป็นสวรรค์เสียแล้ว คือเพราะชาติสมบัติห้ามกรรมชั่วนั้นเสีย โจรเคราแดงนี้ เมื่อตายแล้วไปเกิดในสวรรค์จึงปิดประตูอบายได้

คนประเภทนี้คือลักษณะของคนมืดมาสว่างไป เพราะไปพบคนดีเข้า ไปทำความดีเข้า คนที่เคยเดือดร้อนลำเค็ญ เคยชั่วมาก่อน แต่ทำความดีก็ย่อมดีได้เช่นกัน เหมือนอย่างพระองคุลิมาล พระองคุลิมาลนั้น จะว่าท่านมืดมาทีเดียวก็ไม่ใช่ ท่านสว่างครั้งแรก แต่ท่านไปทำความชั่วในท่ามกลาง แต่ตอนหลังท่านดี สำหรับองคุลิมาลต้องเรียกว่า **สว่างมาตอนต้น มืดตอนกลาง สว่างตอนปลาย ต้องว่าอย่างนั้น**

แต่ในข้อว่าด้วยกรรมของบุคคลประเภทที่ ๒ นี้ หมายถึง **คนที่มืดมาสว่างไป** คนที่เคยเดือดร้อนลำเค็ญ ลำบากเพราะกรรมของตนแล้วเจริญรุ่งเรืองด้วยอำนาจกรรมดีของตน พระพุทธเจ้าตรัสเรียกบุคคลประเภทนี้ว่า **ตโม โชติปรายโน** ซึ่งแปลว่า **มืดมาสว่างไป** เพราะชีวิตเบื้องต้นลำเค็ญ แต่เบื้องปลายเจริญรุ่งเรือง เราจะเห็นได้ว่า คนประเภทนี้มีไม่น้อยในโลกปัจจุบัน

พวกสว่างมามืดไป

ส่วนคนประเภทที่ ๓ ได้แก่ คนบางคนในโลกนี้ เกิดมาสร้างแต่ความดี มีศีลธรรม มีความกตัญญูกตเวที เช่น มีศีล ๕ เป็นต้น เมื่อเขา

ตายจากโลกนี้ไปแล้ว เขาไปเกิดในที่ดีมีความสุข เช่น ไปเกิดในสวรรค์ เมื่อกลับมาเกิดในโลกมนุษย์ เขาก็เต็มไปด้วยความสุขมาก เช่น เกิดในสกุลกษัตริย์ สกุลขุนนาง หรือสกุลรัฐมนตรี บางคนปัญญาก็เฉียบแหลม แวดล้อมไปด้วยญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง ร่างกายก็สวยงาม สง่า ต้องการอะไรก็จะได้ ทั้งบ้าน ที่อยู่ เสื้อผ้า ยารักษาโรค อาหาร มีพร้อม โดยประการทั้งปวง เหมือนกับอยู่บนกองเงินกองทอง ต้องการอะไรก็มักจะได้ตั้งแต่เริ่มเกิดมาแล้ว คือมีแต่ความสบาย เพราะกรรมดีที่ตนเองเคยสร้างไว้

แต่คนประเภทนี้ไม่รู้สึกตัว คือไม่รู้สึกตัวว่า การที่ตนเองเกิดมาดีร่ำรวย เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า พ่อแม่เป็นคนใหญ่คนโต มีทรัพย์สินเงินทองมาก ตนเองก็สง่า มีปัญญามาก เพราะกรรมดีในอดีต แต่คนประเภทนี้ไม่รู้สึกตัวว่า ความสุขความเจริญทั้งหมดนั้น เพราะกรรมดีที่ตนเคยทำไว้ เขาไม่เชื่อบุญ ไม่เชื่อบาป ไม่เชื่อนรก ไม่เชื่อสวรรค์ ไม่เชื่อคุณของพ่อแม่ ไม่สนใจในการศึกษาเล่าเรียน ใช้แต่เงิน ใช้อำนาจหน้าที่ของพ่อแม่เบียดเบียนคนอื่น กินแต่เหล้าเมายา ประพฤติผิดศีลธรรม เที่ยวเตร่ เต้นรำ ไม่สนใจต่อการศึกษาเล่าเรียน ต่อการงาน ต่อการช่วยเหลือพ่อแม่ พี่น้อง ประเทศชาติ เขาใช้เงินมาก ผลาญเงินพ่อแม่ ผลาญทรัพย์สมบัติ ผลาญประเทศชาติ

ในเบื้องต้น คนประเภทนี้ อาจเจริญรุ่งเรืองอยู่ได้ เมื่อเงินทองยังไม่หมดและเมื่อพ่อแม่ยังอยู่ แต่เบื้องปลาย เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่าหรือตายไป และเมื่อทรัพย์สมบัติสิ้นแล้ว คนประเภทนี้ก็ไร้ที่พึ่ง บางทียังไม่ถึงแก่เฒ่า เขาก็หมดตัวแล้ว บางคนติดคุก บางคนตายเมื่ออายุยังน้อย บางคนเคยเป็นคนใหญ่คนโต ก็ทรุดลงมาเป็นคนยากจน เราจะเห็นได้ไม่น้อยคนประเภทนี้ เช่น พ่อแม่เคยร่ำรวย พ่อแม่เคยเป็นใหญ่ พ่อแม่เคยมีหน้ามีตา แต่ตนเองทำลายตัวเองแท้ ๆ ไม่ใช่ใครทำให้ จากเศรษฐีกลับยากจน จากรัฐมนตรีกลับเสื่อมทรามถึงติดคุก จากที่เคยใหญ่โตกลับถูกไล่ออกจากงาน เป็นหนี้เป็นสิน ถูกฟ้องล้มละลาย

ก็เพราะกรรมของตนแท้ ๆ เขาทำแต่ทุจริต ไม่มุ่งสุจริต เมื่อเป็นเช่นนี้ ชีวิตก็เดือดร้อน ตายไปก็ไปมืดมน ต้องไปเกิดในสถานที่ลำบาก เช่น เกิดในนรก เป็นต้น ฉะนั้น พระพุทธเจ้าตรัสเรียกบุคคลประเภทนี้ว่า **โชติ ตมปรายโน** ซึ่งแปลว่า **สว่างมามืดไป** เพราะชีวิตในเบื้องต้นรุ่งเรือง แต่ชีวิตในบั้นปลายและที่สุดอับเฉา มืดมน คนประเภทนี้มีอยู่ไม่น้อยในชาติของเราแม้ในโลกปัจจุบัน เพราะกรรมของตน

พวกสว่างมาสว่างไป

คนประเภทที่ ๔ ได้แก่ คนบางคนซึ่งเกิดมาในโลกนี้ทำแต่ความดี เหมือนอย่างบุคคลประเภทที่ ๓ ก็ไปเกิดดี เมื่อกลับมาเกิดในโลกมนุษย์อีก ก็มีความเจริญรุ่งเรืองในเบื้องต้นเหมือนคนประเภทที่ ๓ แต่คนประเภทนี้ไม่มัวเมาประมาท คือรู้ว่า การที่ตนเองเกิดมาดี ร่ำรวย มีความสุข ได้รับการศึกษาเล่าเรียนดี มีร่างกายสมบูรณ์ สวยงามและปัญญาเลิศเป็นต้น เพราะกรรมดีที่ตนเองเคยสั่งสมไว้ในชาติปางก่อน เขาทำความดีต่อ เห็นใจเพื่อนมนุษย์ ประพฤติตามศีลธรรม เชื่อบุญ เชื่อบาป สั่งสมแต่ความดี ขยันหมั่นเพียร สร้างตัว สร้างที่พึ่งแก่ตนเพิ่มขึ้น แม้พ่อแม่จะมีทรัพย์สมบัติขนาดไหนเขาก็ไม่มัวเมาประมาท รักษาทรัพย์นั้นไว้ เพิ่มทรัพย์ให้มากขึ้น รักษาเกียรติยศชื่อเสียงของพ่อแม่วงศ์ตระกูล และช่วยเหลือประเทศชาติอย่างเต็มที่ คนประเภทนี้มีอยู่ในโลกปัจจุบัน แม้มีไม่มากนัก แต่มีอยู่ เราจะเห็นชัดว่าคนที่บำเพ็ญประโยชน์ประเภทนี้ก็มีอยู่

ตัวอย่างที่เห็นชัด เช่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จ-พระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถของเรา พระองค์ทรงประสูติในราชตระกูลอันสูงศักดิ์ ทรงเพียบพร้อมไปด้วยทรัพย์สมบัติยศศักดิ์ทุกประการ แต่พระองค์ทรงทำแต่ความดี ทรงเสียสละทุกอย่างเพื่อความสงบสุขของพสกนิกรของพระองค์ เพื่อประเทศชาติ เพื่อความเจริญมั่นคงของพุทธศาสนา แม้พระองค์จะทรงเหน็ดเหนื่อยอย่างไร ก็ทรงทำประโยชน์

ไม่หยุดหย่อน พระองค์จึงได้รับความเคารพอย่างสูงจากพสกนิกรและจากคนทั่วไป แม้ในต่างประเทศ ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของคนที่สว่างมาสว่างไป ตรงกับพระบาลีที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

สทฺโธ สีเลน สมฺปนฺโน ยโสโภคสมปฺปิโต
ยํ ยํ ปเทสํ ภชติ ตตฺถ ตตฺเถว ปูชิโต.

ซึ่งแปลว่า **ผู้มีศรัทธาถึงพร้อมด้วยศีล เพียบพร้อมไปด้วยยศและโภคะ จะไปยังประเทศและสถานที่ใด ๆ ก็ย่อมได้รับการต้อนรับบูชาในสถานที่นั้น ๆ.**

เห็นชัดไหมว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ตรงกับพระบาลีบทนี้อย่างชัดเจนทีเดียว พระองค์ทรงถึงพร้อมด้วยพระราชศรัทธา ถึงพร้อมด้วยศีล เพียบพร้อมด้วยยศ โภคะ ความดีนานัปการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญ พระองค์จึงได้รับการยกย่องเทอญทูล ต้อนรับบูชาในที่ทุกแห่งที่พระองค์เสด็จไป

ใครก็ตามที่ตนเองรุ่งเรืองในเบื้องต้นแล้ว ไม่มัวเมาประมาท สั่งสมความดีไม่หยุดหย่อน ก็ย่อมมีความเจริญรุ่งเรือง และทำคนอื่นให้เจริญรุ่งเรืองด้วย อย่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา หรือใครก็ตามที่ทำความดีตลอดไปทั้งเบื้องต้น เบื้องปลายนั้น เมื่อจากโลกนี้ไปก็ไปดีแน่นอน เพราะกรรมดี เช่น เกิดในสวรรค์ แม้การเกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นมนุษย์ที่เพียบพร้อมด้วยความสุข พระพุทธเจ้าจึงตรัสเรียกบุคคลประเภทนี้ว่า **โชติ โชติปรายโน** ซึ่งแปลว่า **สว่างมาสว่างไป** เพราะเบื้องต้นเจริญรุ่งเรือง และเบื้องปลายของชีวิตก็เจริญรุ่งเรือง

นี้คือบุคคล ๔ ประเภท ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ในการพิสูจน์กฎแห่งกรรมนั้น เราสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตัวของเราเอง และต้องให้กาลเวลาเป็นผู้พิสูจน์ด้วย เพราะมันขึ้นอยู่กับกาลเวลาด้วย ไม่ใช่เพียงวันเดียวสองวัน และยังมีตัวประกอบหรือปัจจัยอีกหลายตัว ที่จะทำให้กรรมนั้นให้ผลช้า ให้ผลไว หรือหยุดให้ผลชั่วคราว **นั่นก็คือเจตนาของผู้กระทำ เวลาในการกระทำ กรรมที่กระทำ วัตถุที่กระทำลงไป กรรม**

ที่สนับสนุนอยู่ในชาติก่อน กรรมสนับสนุนอยู่ในปัจจุบัน กรรมดีและกรรมชั่ว ส่วนประกอบหลายประการเหล่านี้ เป็นตัวทำให้กรรมนั้นให้ผลช้าหรือเร็ว แต่กรรมที่ผู้ใดทำไว้ ไม่ว่าดีหรือชั่วผู้นั้นจะได้รับผลของกรรมนั้นอย่างแน่นอน

จึงขอสรุปว่า ขณะนี้ เราทุกคนกำลังสั่งสมกรรม คือหว่านกรรมดีหรือกรรมชั่วลงไว้ และเราจะต้องเก็บเกี่ยวผลของกรรมซึ่งเราได้หว่านไว้อย่างแน่นอน ไม่ว่าเราหว่านพืชชนิดใดลงไป เราจะต้องได้รับผลของพืชชนิดนั้น ถ้าเราหว่านพืชดีลงไป เราจะต้องได้รับพืชดี ถ้าหว่านไม่ดีย่อมได้รับไม่ดี สมดังพุทธภาษิตที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า

“ยาทิสํ วปเต พีชํ ตาทิสํ ลภเต ผลํ
กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ.
บุคคลหว่านพืชชนิดใด ย่อมได้รับผลชนิดนั้น
ผู้ทำกรรมดีย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้ผลชั่ว.”

เราทุกคนในขณะนี้ กำลังสร้างอนาคตของเราด้วยปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันนี้เราได้มาจากอดีต เพราะฉะนั้น จึงขอให้เราทุกคนพยายามที่จะสั่งสมแต่กรรมดีให้เป็นคนสว่างไปให้ได้

ในบรรดาบุคคลทั้ง ๔ ประเภทนี้ บุคคลประเภทแรกเสียมากที่สุด เพราะว่ามืดมาแล้วก็มืดไป บุคคลประเภทที่ ๓ เสียรองลงมา เพราะแม้ว่าจะสว่างแล้วก็กลับมืดไป บุคคลประเภทที่ ๔ เลิศที่สุด เพราะว่าสว่างมาแล้วก็สว่างไป ส่วนบุคคลประเภทที่ ๒ ดีรองลงมา แม้จะมืดในเบื้องต้น แต่ก็สว่างในที่สุด

เพราะฉะนั้น จึงขอให้ทุกคนพยายามสั่งสมแต่กรรมดี หลีกหนีกรรมชั่ว และทำจิตของตนให้สะอาดให้ผ่องแผ้ว แล้วในที่สุดเราก็จะต้องเป็นคนที่สว่างไป อย่างน้อยแม้มืดมาแล้วก็ให้สว่างไป ถ้าสว่างมาแล้วก็ให้สว่างไป ก็จะไม่เสียทีที่เราเชื่อในกฎแห่งกรรมตามหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ แล้วเราจะได้รับผลแห่งกรรมดีที่เราได้สั่งสมไว้อย่างแน่นอน.